

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

12. Rem satis controversam propono. An in communibus pauperum
necessitatibus, sicut in extremis & gravibus sit obligatio faciendi
eleemosynam ex bonis omnino superfluis? Ex p. 2. tr. 15. & Misc. 1. ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76369](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76369)

Thom. controuerf. 3. tract. 1. diff. 2. fectione. 4. num. 18. Vigiers in 2. 2. quæst. 36. art. 6. conclufione 3. num. 34. Layman lib. 2. tract. 3. cap. 6. num. 4. Sanchez in opuscul. tom. 1. lib. 1. cap. 5. dub. 5. num. 34. Bañez in 2. 2. quæst. 32. art. 6. dub. 1. & 2. Sotus de Iustit. lib. 5. quæst. 3. art. 4. Aragon in 2. 2. quæst. 3. art. 5. Saloni in 2. 2. quæst. 71. art. 1. controuerf. 1. ad 1. Navarra de refitut. lib. 3. cap. 1. num. 58. Malderus in 2. 2. quæst. 32. art. 6. dub. 4. Valentia tom. 3. difputacione 3. quæst. 9. punct. 4. Hurtadus de Mendoza ubi supra. §. 82. Azotius tom. 2. libro 12. cap. 7. quæst. 4. Valentia tom. 3. difputacione 3. quæst. 9. punct. 4. Coninch difputacione 27. dub. 8. numero 125. & 130. Turrianus in 2. 2. tom. 1. difputacione 82. dubitacione 1. Valquez opuscul. de elemof. cap. 1. num. 14. 18. & 24. & alij communiter. Et probatur hæc opinio, quia vnusquisque tenetur subleuare miseriam proximi sui, faltem quando abique vlllo detrimento potest; sed qui habet superflua naturæ & status, potest abique vlllo detrimento suo subleuare miseriam pauperis elargitione elemofynæ: ergo tenetur: ac proinde ex genere suo peccat mortaliter secus faciens, nisi paruitas materiam excuset. Confequentia est euidentis. Minor patet, quia nullum detrimentum est distribuere pauperibus id quod nullo modo nobis necessarium est, sed absolute superfluit post sustentationem vitæ & status cum eo splendore qui decet. Maior probatur, quia charitas obligat ad amandum proximum, non verbis tantum, sed opere & veritate, vt loquitur Ioannes Apotolus in 1. Can. cap. 3. hic autem verus amor exigit vt velimus proximo bonum, & remedium malorum quæ paritur, ac proinde illum subleuemus, cum sine vlllo detrimento pollimus, & qui secus facit, conuincetur non diligere ex animo. Confirmatur, quia notabilis proximi necessitas, etsi extrema non fit, est graue malum, ergo grauit lædit amicitia iura, qui huic amico potens abique vlla difficultate subuenire, & ab eo malo illum liberare, non subuenit, aut liberat; ergo lethaliter peccat, qui non elargitur elemofynam de superfluis status pauperi grauem necessitatem patienti.

3. Dies, si hæc sententia esset vera maxima pars diuitum damnetur, siquidem multi elemofynas omittunt in necessitate graui. Aragonius in 2. 2. quæst. 32. art. 5. respondet ex illis damnari plurimos Bañez art. 6. dub. 1. censet non solum multos diuites damnari; sed etiam ipsorum Confessarios. Sed ego respondeo cuncta Valentia tom. 3. difput. 3. quæst. 9. punct. 4. §. 2. & aliis, diuites & Confessarios posse multis rationibus excusari. Primum, quia multi vel non sibi persuadent se habere superflua ad præsentem dignitatem augendam, vel conseruandam, vel non satis cognoscunt gratiam proximi necessitatem, vel sibi persuadent probabiliter alium laturum opem grauitur egenti. Et ego quod vix in diuitibus inueniuntur superflua status, de quo latius infra.

4. Quæres an prima opinio negatiua fit probabilis? Probabile esse docet Bonacina difput. 3. quæst. 4. punct. 6. num. 8. ver. ad primum argumentum. Malderus in 2. 2. quæst. 32. art. 6. dub. 4. & tanquam probabiliter videntur illam admittere Couarruias lib. 3. var. cap. 14. num. 5. oppositam enim sententiam tantum vocat reuocam. Corduba lib. 1. quæst. 26. nos etiam. Neutram sententiam reprobatur, ac censet probabiliorē oppositam. Palacius in 4. difp. 15. difput. 6. dicit oppositam non esse certam, sed tantum admodum probabilem, & Medina C. de elemofyna 9. de necessitate faciendi eam, asserit quod qui velit, non temere huic sententia adhererebit.

5. Verum nonnulli Hurradus de Mendoza in 2. 2. Tom. 1. V.

difputat. 159. sect. 4. §. 86. tenet hæc sententiam esse improbabilem, neque in conscientia tutam.

6. Notandum est tamen hic quod in casu de quo loquimur nempe quando pauper est in graui necessitate, posse diuitem illum elargiri, non elemofynam liberaliter donando, sed illum mutando; nam si hoc probabiliter potest facere in extrema necessitate, quanto magis in graui. Vide Bañez in 2. 2. quæst. 32. art. 6. dub. 4. Lorcau in 2. 2. sect. 3. difput. 39. num. 33. licet contrarium asserat Suarez difput. 7. sect. 5. num. 7. Valentia tom. 3. difput. 3. quæst. 9. punct. 4. Coninch difput. 27. dub. 8. num. 153. & 155. vnde vtraque opinio est probabilis.

RESOL. XII.

Rem satis controuersam propono: An in communibus pauperum necessitatibus sicut in extremis, & grauibus sit obligatio facienti elemofynam ex bonis omnino superfluis? Ex p. 2. tr. 15. & Misc. 1. Ref. 32.

§. 1. IN duas diuisi partes hac in re Doctores, affirmant enim D. Thom. in 2. 2. quæst. 32. art. 7. & ibi Caictanus, & Bañez Paludanus in 4. difp. 15. quæst. 2. art. 1. Richardus quæst. 3. art. 2. & ex Neotericeis Nauart in Man. 24. num. 1. Valent. tom. 3. difput. 3. quæst. 9. punct. 4. §. 2. Becan. in 2. 2. cap. 21. numero 8. Bellarmin lib. 2. de elemof. capite. 7. Lcdelma in summa tom. 2. tract. 4. cap. 3. concl. 13. fol. mibi 109. & Beja in resp. cas. consc. p. 2. cas. 1. in Sabb. die 19. Octobr. & alij. Et ratio est, quia diuisio rerum, quæ communi gentium consensu facta est, sine dubio rectè facta est. Ergo, qui post factam diuisionem abundant rebus, tenentur aliis, qui indigent, ex superfluis succurrere; alioquin si non tenerentur, iam licet retinerent omnia superflua, & sic diuisio facta esset in præiudicium, & damnum indigentium, ac ideo non esset prudenter facta. Secundò, qui non dat elemofynam ex superfluis, ostendit se non habere charitatem erga proximum; ergo charitas, & misericordia obligabit in tali casu. Secundum ergo hanc opinionem, tenentur diuites ex superfluis ad decentiam status, elemofyna succurrere communibus pauperum necessitatibus; seu, vt clarius loquat, tenentur sub mortali, in pauperes distribuere superflua ad decentiam status.

2. Sed licet hæc opinio sit probabilis, probabilior semper mihi visa est contraria. Dico igitur neminem teneri distribuere sub mortali superflua ad decentiam status, nisi in extrema, vel graui proximorum necessitate. Ita tenet Fernádez in suo exam. Theol. p. 4. cap. 20. §. 2. n. 12. Victorel. in notis ad Nauar. cap. 23. n. 74. Turrian. in 2. 2. difp. 82. dub. 2. Vasquez opuscul. de elemof. cap. 1. dub. 3. n. 21. Malderus in 2. 2. q. 27. art. 6. dub. 4. Ioan. Medina in tract. de elemof. q. 3. Pet. à Nauar. lib. 3. cap. 2. n. 357. Couar. lib. 3. var. cap. 14. num. 5. & ex veteribus Gabriel in 4. difp. 16. q. 11. concl. 5. Alensis p. 4. quæst. 113. memb. 1. Abb. in cap. si verò de iure iurando, D. Anton. p. 2. tit. 1. cap. 24. & alij. Probatur hæc opinio, nam si quis teneretur pauperibus erogare superflua, consequens erit, vt non possit talis ea donare; cui velit, aut ex eis pios aliquos sumptus ad diuinum cultum facere, vt Ecclesiam, vel collegium ædificando, &c. Hoc est absurdum: ergo.

3. Adde, quod si contraria opinio esset vera, oporteret plurimos, imò omnes diuites damnare, qui habent superflua, & consequenter etiam illorum Confessarios. Et tandem, quia si ea de causa mortale de se esset, superfluum habere in alium finem, quam in subuentionem pauperum, pariter esset mortale istud acquirere. Hoc est absurdum; ergo. Maior probatur,

Sup. hoc in Ref. seq. & sup. in Ref. 8. §. 1.

N A
n i a
L I V V
I T I

nam quod non potest licite retineri, non potest etiam licite acquiri. Ergo.

4. Quæ cum sint duriora, neque de talibus solet poenitentibus esse scrupulus, vel à confessoris eis infici, neque detur ratio efficax, quæ illum admittere compellat; relinquatur sanè, nec esse adnitendum quoddam peccatum mortale sit superfluum, tam naturæ, quam statui retinere in alium finem, quam in pauperum subventionem? excepto casu extremæ, vel quasi extremæ, seu grauis necessitatis, & non communis: pro communi autem necessitate, intelligo illam, quam patiuntur pauperes ostiim mendicantes, & hi qui vt-cumque quidem tuentur suum statum, sed non sine magno labore, nec sine difficultate: quos quidem pauperes, non tenentur diuites inquirere ad subleuandam eorum egestatem, vt ex Nauarro notat Reginaldus in *praxi tom. 2. lib. 4. cap. 20. sect. 1. n. 146.*

Sup, hoc in Ref. 2. not. præterita. §. Tertio, & la. rē inf. in Ref. 18. signanter in fin.

5. Ex his omnibus respondeo ad propositam questionem negatiuè: & licet opinio affirmatiua esset vera, tamen in praxi nunquam, aut rariùs eueniet Nam, vt ait Vasquez *opusc. de elemos. cap. 4. dub. 4. num. 14.* laici possunt de bonis patrimonialibus seruare ad statum suum, vel consanguineorum mutandum, & tunc illud non dicitur superfluum. Vnde vix in sæcularibus inuenies, etiam in Regibus, superfluum statui. Hæc Vasquez, quæ quidem confessoris diuitum multum plausibilia erunt.

RESOL. XIII.

An ex superfluo status teneatur quis facere elemosinam in communibus pauperibus necessitatibus?

Et an pauperibus, quid ad mendicandum publicis in locis expositi, vel ex nuditate, vel ex morbo extrema necessitatis euidencia signa ostendunt, sub præcepto teneatur quis succurrere, si habet superfluum vita?

Et notatur quod si quis habens superflua ita omittit elemosinam, vt nihil omnino det communem necessitatem patientibus, aut ita modicum pro quantitate sue substantia, peccat mortaliter. Ex part. 5. tract. 8. Resol. 17.

§. I. Prima sententia affirmat, sic sentiunt Doctores, quos ego ipse citavi in 2. part. tract. 1. misc. resol. 32. quibus nunc adde Ioannem VVigersin 2. 2. quæst. 32. art. 6. dub. 6. num. 39. Becanum in 2. 2. cap. 21. dub. 4. num. 8.

Quæ hic est Ref. antecedens, & sup. in Ref. 8. §. 1.

2. Secunda sententia Azorij *tom. 2. lib. 12. cap. 7. q. 4. ver. accedit.* Suarez de charitate, *disp. 7. sect. 3. n. 3.* & Lorca *in. 2. 2. sect. 3. disp. 39. memb. 2. num. 30.* vbi docet quoddam nemo tenetur omnibus communiter indigentibus subuenire, sed aliquibus, nec tenetur in totum alicuius indigentiam subleuare, sed satis est aliquid ei dare. Item potest omitti vnus & alter pauper communiter indigentes, etiam si petant elemosinam referendo eam aliis. Ex quibus infero neque etiam esse necessarium totum superfluum in elemosinam expendere, sed potest aliquid referuari in alios vsus licitos; & præsertim pios. Quorum omnium ratio hæc est, quia præceptum occurrendi communibus indigentibus pauperum ex parte accipientium non est determinatum, sed vagum, & indeterminatum, ex parte dantium non est tale, vt singulos obliget in solidum, sed communiter omnes diuites, & habentes superflua, & sufficienter his necessitatibus subueniri censetur, si singuli aliqui dent, & aliquibus; quam latitudinem obligationis communis elemosinæ, & propter eam non esse præmittenda alia opera pietatis, indicauit Christus *Matth. 26.* cum approbans obsequium Magdalenæ dixit Pauperes semper habebitis vobiscum, me autem non semper habebitis, id est,

ocasio benefaciendi pauperibus semper adest, & non ita vrget, quin possit in aliud tempus differri, &c. Non ergo iudicandum est quoniam peccare mortaliter omissione huius præcepti, eo quod superflua possideat, & retineat, vel in alios vnus expendat, nec eo quod vnus, aut alterum pauperem prætermittat, sed tunc solum quando ita omittit elemosinam, vt nihil det, aut ita parum pro quantitate substantiæ, vt si eodem modo omitterent reliqui diuites, pauperibus deesset subsidium, id autem in specie docet prudētis arbitrio committi debet. Ita Lorea. Vnde ex his Suarez *vbi supra num. 7.* censet esse peccatum mortale hunc actum, Nolo de superfluis erogare elemosinam in communibus necessitatibus, nisi sciret occurrere graues necessitates. Vide Tannerum *tom. 3. disp. 2. §. 5. dub. 2. num. 15.*

3. Tertia sententia asserit in tali casu adesse tantum peccatum veniale, & ita docet Granadius in 2. 2. *con. trouerf. 3. tract. 1. 1. disp. 2. sect. 4. num. 26.* vbi sic ait. Dico tertio, excusari non potest à culpa veniali, & periculoso statu, qui de superfluis non elargitur elemosinam in communibus pauperum necessitatibus nisi cum ratio aliqua pietatis, & diuini obsequij præponderat; hoc vt minimum dandum est Doctores posterioris sententiæ, & fortitudinis argumentis, quibus ea comprobatur, & sanè nemo est, qui non videat otiosam & auarum pecuniæ retentionem esse, quando quod tibi nullo modo, etiam ad status gloriam, & magnificentiam, necessarium est, in arca referuas, aut nouas domus extruis, & ad honores aspiras. Merito itaque Iacobus Apollolus in *sua Can. cap. 5.* eiusmodi diuites increpauit, *Diuitis vestra pretiosa sunt, & vestimenta vestra à tineis comesta sunt, aurum, & argentum vestrum eruginauit, & argeorum in testimonium vobis erit, & manducabit carnes vestras sicut ignis, thesaurizatis vobis iram in nouissimis diebus:* quæ verba etiam grauem culpam significant, & intelligenda sunt rigorosè de diuitibus, qui extremis, aut grauibz necessitatibus succurrere nolunt, iuxta primam asseritionem, & dicta etiam videantur contra diuites, qui retinent aliena, & occasione diuitiarum alia luxuriæ & homicidij scelera perpetrarunt, vt constat ex sequent. immediatè in illomet capite, adhuc tamen quoad culpas veniales, & maximum mortalitatis periculum extendenda sunt ad casum nostre tertie asseritionis. Vide egregium Commentarium Augustini de Quirō in prædictum locum. Ad didi tamē, nisi ratio aliqua pietatis, aut diuini obsequij præponderet, quia si in communibus necessitatibus diues non elargiatur pauperi elemosinam, vt templum adhibet, vel Monasterium Religiosorum erigat, vel quid simile, ab omni culpa excusabitur, vt Ecclesiæ praxis persuadet. Ratio verò est, quia cum obligatio in prædicto casu subueniendi pauperibus non sit grauis secundum probabilem opinionem, de qua in secunda asseritione, sed leuis & orta ex charitate, videtur sufficiens ad vitandum in hoc negotio omne peccatum, quod in sumptus pios, & diuini obsequij expendatur bona superflua, nec est pauper rationabiliter inuitus si propterea communem eius miseriam non subleuet, vt alia opera pietatis exequatur. Hactenus Granadius loco citato.

4. Verum his non obstantibus mihi placet quarta sententia negans nulli hominum esse obligationem erogandi elemosinam in necessitate communi. Ita DD. quos ego citavi *vbi supra in 1. part. tr. 1. Miscellan. resolut. 32.* quibus nunc addo doctum Hurtadum de Mendoza in 2. 2. *disp. 159. sect. 4. §. 131.* & ratio est, quia ego nō teneor alicui erogare mea bona, quod prudenter existimo proximi necessitatem deplendam ab aliis; sed hoc contingit in necessitate communi.